

mgr Valeri Vachev
Doktorant w Katedrze Prawa Karnego
Wydział Prawa i Administracji UW

**Rozprawa doktorska pt.
„Przedawnienie karalności zbrodni komunistycznych jako narzędzie
sprawiedliwości transformacyjnej”**

1. Streszczenie rozprawy w języku oryginału (język polski)

Celem badawczym rozprawy doktorskiej było udzielenie odpowiedzi na dwa zasadnicze pytania, a mianowicie: 1. jaką rolę odegrała instytucja przedawnienia karalności w zakresie normatywnych prób rozliczenia przestępczej działalności funkcjonariuszy PRL, towarzyszących polskiej transformacji ustrojowej z końca XX w.?; 2. czy zasadne jest postrzeganie przez przedstawicieli teorii i praktyki prawa przedawnienia karalności jako instytucji należącej do prawa karnego materialnego?

Rozdział I poświęcony został problematyce „sprawiedliwości transformacyjnej” i jej znaczeniu dla współczesnego prawa karnego w okresach zmian ustrojowych. Przedstawiono genezę i rozwój tej koncepcji oraz modele sprawiedliwości transformacyjnej w ujęciu historycznym.

W rozdziale II centralne miejsce zajęła analiza normatywnej wizji sprawiedliwości transformacyjnej przyjętej przez Polskę po 1989 r. Przedstawiono w szczególności zarys „ustawodawstwa transformacyjnego” ze szczególnym uwzględnieniem ustawy o Instytucie Pamięci Narodowej, uregulowań z zakresu rehabilitacji ofiar, ustaw lustracyjnych, weryfikacji sędziów oraz innych ustaw z zakresu prawa karnego.

W rozdziale III omówiono kategorię zbrodni komunistycznych, z uwzględnieniem jej normatywnej konstrukcji w aspekcie podmiotowym oraz przedmiotowym.

Rozdział IV poświęcony został instytucji przedawnienia karalności w prawie karnym. Przedstawiono w nim genezę i rozwój tej instytucji w prawie europejskim oraz polskim oraz omówiono koncepcje dotyczących teoretycznych podstaw przedawnienia karalności. Szczegółową uwagę poświęcono funkcjom oraz charakterowi prawnemu przedawnienia karalności w polskim prawie karnym. Powyższemu towarzyszyło przedstawienie nowatorskiego (w gruncie rzeczy niereprezentowanego we współczesnej literaturze prawa) stanowiska autora w tym zakresie.

W rozdziale V skupiono się na problematyce przedawnienia karalności pod kątem zmiany normatywnej w obszarze przedawnienia ze szczególnym uwzględnieniem uwarunkowań konstytucyjnych. Tytułową instytucję poddano analizie m.in. przez pryzmat standardu *nullum crimen* (art. 42 ust. 1 Konstytucji RP), konstytucyjnej zasady ochrony praw słusnie nabytych oraz standardów z art. 43 oraz 44 Konstytucji RP. W rozdziale tym omówiono także skutki

zmiany ustawy w zakresie przedawnienia karalności oraz zasięg czasowy art. 4 ust. 1a ustawy o IPN i dopuszczalność wyłączenia art. 4 § 1 k.k. na gruncie przedawnienia karalności zbrodni komunistycznych. Rozdział VI zawiera podsumowanie oraz związane przedstawienie wniosków końcowych.

2. Streszczenie rozprawy w języku angielskim

The research objective of the PhD thesis was to answer two overarching questions, that is: 1. what role has the institution of statute of limitations played as a normative attempt to grapple with the criminal activity of officials of the People's Republic of Poland, one of many which accompanied the Polish constitutional transformation at the end of the 20th century? and 2. is it reasonable for legal theorists and practitioners to perceive limitation periods as a notion pertaining to substantive criminal law?

Chapter I considers “transformative justice” and its importance for contemporary criminal law at times of constitutional changes. The origins and development of the concept were expounded upon, as were models of transformative justice in a historical perspective.

Centrally placed in Chapter II is an analysis of a normative vision of transformative justice adopted in Poland after 1989. In particular, an outline of “transformative lawmaking”, notably the Act on the Institute of National Remembrance, regulations on rehabilitation of victims, lustration laws, vetting of judges and other statutes within the realm of criminal law.

Chapter III addresses Communist crimes and its normative framework through the subjective and objective prisms.

In Chapter IV, discussion turns to the institution of statute of limitations (limitation periods) in criminal law. The origins and development of the notion in European and Polish law, along with conceptions encapsulating the theoretical foundations of limitation periods in respect of prosecution, are characterized. Particular emphasis is placed on the functions and legal character of statutes of limitations in Polish criminal law. The foregoing is supplemented by the presentation of the author's novel approach, one which has generally not been proffered in contemporary literature before.

Chapter V scrutinizes statutes of limitations from the angle of a normative change in the field of limitation, predominantly as regards constitutional amendments. The notion was analyzed by reference to the *nullum crimen* standard (Article 42(1) of the Constitution of the Republic of Poland) the constitutional principle of protection of legitimately acquired rights and standards enshrined in Articles 43 and 44 of the Constitution. The chapter also contemplates the consequences of amendments of statutes of limitations and the temporal scope of Article 4(1a) of the Act on the Institute of National Remembrance and the permissibility of excluding Article 4 § 1 of the Criminal Code in respect of time-barring the criminality of Communist crimes. Chapter VI offers a summary and a concise enunciation of final conclusions.